

UvA-DARE (Digital Academic Repository)

Geld voor GGZ : de financiering van de geestelijke gezondheidszorg en de invloed van geld op de zorgpraktijk (1884-1984)

Bakker, C.T.

Publication date
2009

[Link to publication](#)

Citation for published version (APA):

Bakker, C. T. (2009). *Geld voor GGZ : de financiering van de geestelijke gezondheidszorg en de invloed van geld op de zorgpraktijk (1884-1984)*. [Thesis, fully internal, Universiteit van Amsterdam]. Vossiuspers - Amsterdam University Press.

General rights

It is not permitted to download or to forward/distribute the text or part of it without the consent of the author(s) and/or copyright holder(s), other than for strictly personal, individual use, unless the work is under an open content license (like Creative Commons).

Disclaimer/Complaints regulations

If you believe that digital publication of certain material infringes any of your rights or (privacy) interests, please let the Library know, stating your reasons. In case of a legitimate complaint, the Library will make the material inaccessible and/or remove it from the website. Please Ask the Library: <https://uba.uva.nl/en/contact>, or a letter to: Library of the University of Amsterdam, Secretariat, P.O. Box 19185, 1000 GD Amsterdam, The Netherlands. You will be contacted as soon as possible.

VOORWOORD

Welke invloed heeft ‘het geld’ eigenlijk op de ontwikkeling van de geestelijke gezondheidszorg? Tijdens de vele voortgangsbijeenkomsten van het wetenschappelijke onderzoeksprogramma *De gestoorde psyche: theorie en praktijk in Nederland in de twintigste eeuw* vanaf zomer 1999 kwam deze vraag telkens weer naar boven. *De gestoorde psyche* verrichtte diepgravend onderzoek naar de geschiedenis van de Nederlandse psychiatrie en geestelijke gezondheidszorg in de twintigste eeuw met als einddoel te komen tot een synthese. Gaandeweg werd duidelijk dat in het onderzoeksprogramma het financieel-economische aspect node werd gemist. Zonder kennis van de ‘harde’ ondergrond zouden de uitkomsten van de deelonderzoeken en de uiteindelijke synthese blijven zweven, was de gedachte. Het bleek al snel dat er op dit terrein nauwelijks systematisch onderzoek was verricht.

Ons werd gevraagd die leemte in te vullen. Historicus Henk van der Velde werd daarbij aangetrokken vanwege zijn deskundigheid op het terrein van de financiering van de gezondheidszorg en ik werd gevraagd vanwege mijn kennis van de praktijk van de geestelijke gezondheidszorg in het verleden. Beide invalshoeken - financiering en praktijk - vormen de basis voor deze publicatie.

Als proefschrift

Het boek kent als proefschrift een nogal ongebruikelijke wordingsgeschiedenis. Het begon als een derdegeldstroomonderzoek met steun van de Vereniging Nederlands Tijdschrift voor Geneeskunde. Henk en ik hebben samen ongeveer drie jaar gewerkt aan de eerste rapportage, waarin wetgeving, organisatie en financieringssysteem van de geestelijke gezondheidszorg aan de orde kwamen. Een begeleidingscommissie, bestaande uit prof. dr. H.G.M. Rooijmans (voorzitter), prof. dr. M.F. Gijswijt-Hofstra, prof. dr. T.E.D. van Grinten, prof. dr. J. Vijselaar en dr. H. Oosterhuis, hield op afstand de vorderingen in de gaten en leverde inspirerend commentaar.

Het tweede deel van het onderzoek, waarin de invloed van dit alles op de zorgpraktijk werd bestudeerd, heb ik voor mijn rekening genomen. Dit gedeelte werd gaandeweg het proefschrift, dat na het verstrijken van de officiële onderzoekstijd met steun van het Instituut voor Cultuur en Geschiedenis kon worden afgerond. De begeleidingscommissie bleef bij het project betrokken, nu meer in de hoedanigheid van klankbordgroep. Ook Henk kreeg een nieuwe rol: die van copromotor. Het eindresultaat is deze studie, waarin ons beider individuele inbreng als zodanig moeilijk meer te herkennen is; de vrucht van een goede en hechte samenwerking.

Dit alles gebeurde onder begeleiding van Marijke Gijswijt-Hofstra, aan

wie ik veel te danken heb. Marijke heeft mij aan het eind van mijn studie in 1994 op het spoor gezet van de wetenschap en zij heeft mij sindsdien met grote vasthoudendheid telkens bij haar projecten weten te betrekken. Zij heeft in deze - voor ons alledrie privé bijzonder roerige - periode als kritische, maar vooral ook stimulerende promotor gewaakt over de voortgang van het onderzoek. Daarnaast toonde zij steeds weer warme belangstelling voor het persoonlijk wel en wee. Het is een voorrecht om onder haar leiding te mogen promoveren.

Met dank

Velen hebben ons bijgestaan bij de totstandkoming van dit omvangrijke project. Wij noemen allereerst degenen die direct of indirect betrokken waren bij de studiegroep 'De gestoorde psyche'. Zij hebben niet alleen de aanzet gegeven tot dit onderzoek, maar ons tijdens het onderzoeksproces vaak ook met raad en daad bijgestaan. Naast Marijke Gijswijt-Hofstra, Harry Oosterhuis en Joost Vijselaar noemen wij in alfabetische volgorde Gemma Blok, Peter van Drunen, Leonie de Goei, Annemieke Klijn, Michiel Louter, Inge Mans, Toine Pieters, Jessica Slijkhuis, G.J. Cecile aan de Stegge, Hans de Waardt en Ido Weijers en de verschillende stagiair(e)s die voor korte of langere tijd bij het programma betrokken zijn geweest. Marieke Raaijmakers en Jurian Glas willen wij hierbij apart noemen. Zij hebben voor ons niet alleen veel kopieerwerk verricht, maar ons ook geholpen bij het archiefonderzoek en het analyseren van grote hoeveelheden informatie. Bovendien hebben zij, beiden afkomstig uit andere disciplines dan de geschiedschrijving, de discussies over ons onderwerp met een filosofische en sociologische invalshoek verrijkt. Hun namen komen hier en daar in de tekst en in de noten terug.

Daarnaast hebben ook enkele externe deskundigen ons van advies gediend. Wij noemen met name dr. Karel-Peter Companje van het Kenniscentrum Historie Zorgverzekeraars en dr. Jan van den Noort van onder meer de Werkgroep Stedengeschiedenis. Verhalen uit 'het veld' kregen wij van vele studenten van de opleiding GGZ-Verpleegkundig Specialist in Utrecht. Zij hebben ons geleerd hoe weerbarstig de praktijk kon zijn, vooral met betrekking tot het verkrijgen van statistische gegevens uit de periode van na 1975.

Heel veel archieven hebben wij de afgelopen jaren bezocht en het is ondoenlijk alle medewerkers hiervan persoonlijk te bedanken voor hun hulp, maar twee namen willen wij graag hier vermelden: dhr. W. Braam van het Gemeentearchief Texel en mevrouw drs. K.D. Houniet van het Historisch Documentatie Centrum Nederlands Protestantisme. Met hun gastvrije, enthousiaste en dienstverlenende inslag hebben zij het archiefonderzoek een bijzonder tintje gegeven.

Een apart bedankje richten wij aan Paul Koopman van het Instituut voor

Cultuur en Geschiedenis, die niet alleen een luisterend oor heeft verleend, maar ook steeds weer praktische oplossingen vond voor de vertraging die het onderzoek opliep door vrolijke en minder vrolijke persoonlijke omstandigheden.

Rest ons nog een dankwoord te richten aan vrienden en familie, die ons de afgelopen periode hebben gesteund. In het bijzonder Mark Mallon en Jonne en George van Overbeeke voor hun peptalk, tekstcorrectie en hun bijdrage rondom de promotie. Hennie Boeije en Tom Hoekstra hebben ons uiteindelijk liefdevol door het project heen gesleept. Niet alleen met hun intelligente commentaar op het werk waar we mee bezig waren - Hennie (de partner van Henk) als deskundige op het gebied van kwaliteit van zorg en mijn geliefde Tom als kritisch gebruiker van de Nederlandse taal - maar ook en vooral door middel van een zeer onalledaagse afleidingsmanoeuvre. Roos, de dochter van Henk, en mijn kinderen Famke en Thys zijn alledrie tijdens de totstandkoming van dit boekwerk geboren. Dit was iedere keer een magnifieke gebeurtenis, die behalve voor flinke vertraging van het project, óók zorgde voor veel huiselijk vertier en daarmee het hele gedoe rondom onderzoek en schrijven in een andere, wat lichtere, dimensie plaatste.

Lieve Ma, aan jou draag ik dit proefschrift op. Zonder jou was dit proefschrift er niet gekomen. Je hebt me aangespoord om door te gaan en vol te houden, tot het eind.